

Tegevusaruanne 2020

1. Põhilised tegevussuunad

- 1) Lastes ja noortes lugemishuvi tekitamine, arendamine, hoidmine.
 - 2020. aastal tutvustasime eesti rahvajutu aasta raames lastele ja noortele pärimuse ja rahvajuttudega seonduvat. Esinemas käisid mitmed jutuvestjad ja pärimusmuusikud. Ka suvelugemise teema oli rahvajuttudega seotud. Raamatukogudes toimusid erinevad lugemisprojektid (Suvelugemine, Lugemisisu Laupa ja Oisu raamatukogus ning Kabala raamatukogus „Meie lapsed loevad“)
- 2) Ühistegevuste pakkumine kogukondadele.
 - Kärus jätkus tegevus „Memmeklubiga“ ning ka Kahalas jätkusid eakate kokkusaamised niivõrd, kuidas need piirangute tõttu võimalikud olid. Väätša raamatukogus käisid koos käsitööhuvilised, Türil kohtusid reisihuvilised, lugemishuvilised kultuuriklubilised.
- 3) Raamatukogudele lisandväärtuse loomine huvitegevuse pakkumisega.
 - Huvihariduse raha eest lükati käima Türi raamatukogus malering ja Oisu raamatukogus 3D pliiatsi töötuba. Oisu, Laupa ja Türi raamatukogudes toimusid erinevad kirjanduslikud kohtumised.
- 4) Näituste korraldamine.
 - Oisu ja Türi raamatukogudes toimusid mitmed väga põnevad näitused, kuhu olid kaasatud terved kogukonnad (Oisu raamatukogus G. Erenverti „Fotoaparaatide ja kaamerate kogu“; H. Ranniku mudelautode näitus; Türi raamatukogus „Näariehete näitus“)
- 5) Koostöö valla erinevate asutustega (Türi Päevakeskus, Türi Kultuurikeskus, Perepesa, lasteaiad, koolid, MTÜ Okas, Ristikhein).

2. Eelarve

Kulud

Kulu nimetus	Eelarve seisuga 01.01.2019- 31.12.2019	Eelarve seisuga 01.01.2020- 21.12.2020	Eelarve täitmine seisuga 31.12.2020	Täitmise % seisuga 31.12.2020
Tegevuskulu	215 744,00	272 183	270 253	99,29%
sh personalikulu	140 891,38	172 120	171 286	99,52%
sh majandamiskulu	74 852,62	100 063	98 967	98,9%
Investeeringud		10 838	10 838	100%
Administreerimiskulu	2 000,00	2 500	2482	98,9%
Koolituskulu	1410,00	850	582	68,47%
Kinnistute, hoonete maj. kulu	20 540,00	27 461	23 624	86,03%
Sõidukite ülalpidamiskulu	790,00	800	664	83%
Info- ja kommunikatsiooni kulu	5200,00	8 500	6 917	81,38%
Inventarikulu	1643,62	6 494	738	11,36%

Meditsiini- ja hügieenitarvete kulu	205,00	1 000	928	92,8%
Teavikud ja kunstiesemed	23 020 (pluss riigipoolne raamaturaha 17 010)	28 100 (pluss riigipoolne raamaturaha 23 083)	50 925	99,5%
Kommunikatsioon, vaba aeg ja kultuur, sh projektid	3034,00	1 274	1270	99,71%
Huvitegevusetootus	2500	2 500	2 500	100%

Tabelis kajastatud 2019. a eelarves pole näidatud Väätsa ja Kärü raamatukogude eelarveid, seetõttu ei saa võrrelda 2019.a ja 2020.a vastavaid näitajaid. Sisuliselt näitab tabel vaid 2020.a. eelarve täitmist.

3. Projektid

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
„Kogu pere raamatukokku” (Järvamaa Kultuurikapitali Ekspertgrupp)	01.01.2020-30.04.2020	400	630
Malering (KOV Huvihariduse rahastamine)	10.10-31.12.2020	356	356
3D pliiatsite töötuba (KOV Huvihariduse rahastamine)	1.01-30.12.2020	500	500
Pärimus- ja rahvajuttude radadel. (KOV Huvihariduse rahastamine)	1.01-31.12.2020	951	951
Rahvamuusikud Liisa Koel ja Kristi Kool Suvelugemise lõpupeol	1.01-31.12.2020	400	400
Tammsaare jälgedes Vargamäel	1.01-31.12.2020	293	293
KOKKU		2900	3130

4. Personal

Kärü ja Väätsa raamatukogude liitumisel Türi Raamatukoguga 2020. aastal, täienes ka kollektiiv kahe raamatukoguhoidja võrra.

Türi Raamatukogus töötab 10 raamatukoguhoidjat, koristaja ja direktor. Seitse raamatukoguhoidjat ja direktor töötavad täiskoormusega, kaks raamatukoguhoidjat ja koristaja 0,75 osakoormusega ning üks raamatukoguhoidja 0,5 koormusega.

Türi raamatukogus töötab kolm raamatukoguhoidjat ja Oisu raamatukogus on kaks töötajat (1,5 kohta). Ülejäänud raamatukogudes on üks töötaja.

5. Haldustegevus ja investeeringuvajadused

2020. aastal, kui Türi Raamatukoguga ühinesid Kärü ja Väätsa raamatukogud, kehtestati uus „Türi Raamatukogu arvutitöökoha ja traadita andmesidevõrgu (WiFi) kasutamise eeskiri“.

Samuti kehtestati uued Türi Raamatukogu töökorralduse reeglid. Uute töökorraldusreeglite järgi muutusid Käru ja Väätsa raamatukogude lahtiolekuajad: Käru raamatukogu on avatud iga päev 10.00-17.00 ja Väätsa raamatukogus lüheneb neljapäevane lahtioleku aeg 1 tunni võrra, olles nüüd avatud 11.00-18.00.

Enamus Türi Raamatukogu maapiirkonnas asuvaid struktuuriüksuseid vajavad suuremal või vähemal määral värskendusremonti. Kõik maaraamatukoguhoidjad koristavad oma tööruume ise. Vaid Türi raamatukogus on palgal 0,75 kohaga koristaja.

2021. aasta suve alguses kolib Türi raamatukogu struktuuriüksus uude asukohta Hariduse tänaval. Seetõttu ei toimunud praeguses asukohas mingeid remonditegevusi. Suurt vajadust selleks polnud ka.

Oisu raamatukogu ja Laupa raamatukogu asuvad koolimajadega samas hoones, mistõttu on halduskulusid saanud ka jagada.

Oisu raamatukogu, mis on pealtnäha väga hea väljanägemisega tänu töötajate hoolsusele, vajab iga-aastaselt põrandate poonimist. Rahaliste vahendite nappuse tõttu teeme seda siiski üle aasta. Iga-aastaselt on tellitud koolimajaga kahasse ka raamatukogule aknapesu. Lähiaastatel on vaja raamatukogus teha ära siiski ka värskendusremont, kuna nii mõneski kohas on hakanud värv seintelt kooruma. Välja vajab vahetamist raamatukogu välisüksus, mis on väga õhuke ja pole seetõttu mõeldudki välisukseks. Talvel, külmade ilmadega jääb õhukese ukse tõttu koridori põrand ära, olles sisenejatele väga ohtlik.

Laupa raamatukogu töötab väga kitsastes tingimustes. Puuduvad nii hoidla kui ka lisaruum erinevate tarvete hoidmiseks. Ruumipuuduse tõttu pole võimalik raamatukogus korraldada ka näitusi. Samas on raamatukogul väga hea koostöö kooliga ja suuremad üritused (mis on tavaliselt õpilastele) viiakse läbi kooli ruumides.

Kahala raamatukogu ruumid on, võrreldes teiste kogudega, paremas korras. Raamatukogu asub teisel korrusel. Esimesel korrusel asub ruum, kus saab läbi viia nii raamatukogu üritusi kui kogukonna kogunemisi. Kahala raamatukogu kütab vesi-õhk soojuspump. Juba 2016. aastal oli pumbaga probleeme ja 2020. aasta detsembris lakkas see sootuks töötamast. Uue pumba maksumuseks kujunes enam kui 10 800 eurot. Raamatukogul sellist summat polnud ning seetõttu tegin taotluse raha saamiseks reservfondist. Kuigi uus pump on väga kallis, on tegemist väga hea investeeringuga, kuna tegemist on uue, väga heade näitajatega mudeliga.

Kabala raamatukogu asub rahvamajaga ühes hoones, teisel korrusel. Raamatukogul on ruumi piisavalt. Olemas on ka abiruumid. Kuigi ka see raamatukogu vajab värskendusremonti, siis seda seal ette nähtud hetkel ei ole, kuna arengukava järgi kolitakse raamatukogu lähiaastatel Kabala lasteaed- algkooliga ühte majja, mis asub vanas Kabala mõisas.

Käru raamatukogu asub rendipinnal, kus raamatukogu käsutuses on kaks tuba raamaturiulite jaoks ning kaks väga väikest abiruumi. Ruumid on soojad. Kahjuks ei saa raamatukogus korraldada suuremaid üritusi ja kohtumisi, kuna ruumid seda ei võimalda. Detsembrist töötab raamatukogus ka sotsiaaltöötaja, kes võtab kodanikke vastu üks kord nädalas enne raamatukogu avamist.

Väätsa raamatukogu asub lasteaia ühes ruumides. Ligipääsetavuselt on Väätsa raamatukogu võrreldes teiste valla raamatukogudega väga halvas seisus, kuna inimesed lihtsalt ei leia raamatukogu üles. Raamatukokku saamiseks peab külastaja kõigepealt pääsema lasteaeda ümbritsevast väravast sisse ja siis leidma raamatukogu sissepääsu maja tagant. Raamatukogus pole ruumi teha näitusi ega üritusi. Ühe suurema laua ümber saavad koguneda

käsitöohuvilised tegema käsitööd. Küll on lootust, et 2021. aastal raamatukogu tingimused paranevad, kui raamatukogu kolib rahvamajaga ühte hoonesse.

2020. aasta lõpust on Oisu ja Väätsa raamatukogudes avatud postipunktid.

6. Ülevaade raamatukogu nõukogu tööst

Türi Raamatukogu teeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks, raamatukogu töö hindamiseks ja tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks on moodustatud raamatukogu nõukogu, mis kinnitatakse neljaks aastaks.

Raamatukogu nõukogu käis koos ühe korral, kus raamatukogu direktor andis ülevaate raamatukogu 2019. aasta tegevusest, eelarvest ning 2020 a eelarvest, raamatukogude lahtiolekuaegadest ning tegevusplaanidest.

7. Komplekteerimine ja lugejateenindus

2019

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2018
Türi	56982	2124	31 713	81 400	5 897
Oisu	27 488	407	12 975	15 369	1 194
Laupa	15 474	229	9 833	5 972	1 198
Kabala	10 400	103	2 262	6 631	431
Kahala	7 853	69	4 236	12 301	323
Käru	14 689	327	5 364	9 737	590
Väätsa	17 728	232	1 292	4 921	1 300

2020

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2019
Türi	56 801	2025	25 364	68 126	5 824
Oisu	26 974	366	8 760	13 708	1 168
Laupa	15 903	233	7 385	5 793	1 215
Kabala	9 458	103	1 671	5 003	413
Kahala	7 498	71	2 796	9 368	320
Käru	15 165	297	3 143	8 441	580
Väätsa	17 353	198	1 229	4 668	1 256

2020. aastal soetati Türi Raamatukogu raamatufondi kokku 3328 eksemplari raamatuid, neist ostudena 2975 ja 353 eksemplari annetustena. Kõikide kogude juurdekasvust moodustasid annetused kokku 11,9%.

Paneme oma raamatukogudes suurt rõhku laste ja noorte lugemuse tõstmisele, mis kajastub ka meie komplekteerimise eelistustes. 2020 aastal soetatud raamatutest moodustas laste- ja ilukirjandus 73%. Sealhulgas said Oisu ja Laupa raamatukogud kingitusena „Lugemisisu”

programmi raames Eesti Lastekirjanduse Keskuse vahendusel kokku 950 euro eest uuemat lastekirjandust.

Komplekteerimisel lähtume rahvaraamatukogude komplekteerimise põhimõtetest ja ka lugeja huve silmas pidades. Iga struktuuriüksus tellib teavikuid ka oma lugejate soovidest lähtuvalt ja oma raamatukogu eripära silmas pidades. Näiteks täidavad Laupa ja Oisu struktuuriüksused ka kooliraamatukogu funktsioone, mistõttu pannakse seal enam rõhku laste- ja noortekirjanduse mitmekesisusele. Türi asuv struktuuriüksus, kui valla suurim, püüab pakkuda võimalikult mitmekesist lugemisvara. Hästi töötab RVL, mille vahendusel saame raamatuid struktuuriüksuste vahel jagada ja seetõttu ei pea olema kõikides raamatukogudes kõik ühtemoodi teavikud. Vastavalt valdade ühinemislepingule oli raamaturaha suurem Kärü raamatukogul.

7.1 Perioodika komplekteerimine

2020. aastal soetati Türi Raamatukokku kokku 83 nimetust ajalehti, nendest 78 ostudena ja viis annetustena. Ajalehti soetati kokku 19 nimetust, neist ostudena 17.

Türi Raamatukogu kõik struktuuriüksused lähtuvad perioodikat tellides oma lugejate huvidest. Võrreldes 2019. aastaga tõusis kulu perioodikale märgatavalt (moodustades 2020. aastal kogu komplekteerimiskulust 24,3%) . Kuna aasta alguses prognoosisin perioodikale minevaid kulusid eelmisest aastast lähtudes, siis 2020. aastal olime olukorras, kus raamatukoguhoidjad pidid tegema väga läbimõeldud valikuid. Ja kuigi lisasin lõpuks perioodikale raha juurde, jäid mõnelgi raamatukogul tellimata mõned väljaanded, mida nad oleksid oma kogus soovinud pakkuda. Samas olen seisukohal, et perioodikat komplekteerides peab silmas pidama (sarnaselt raamatute tellimisega) ka oma raamatukogu lugejate arvu. Tellima peab rohkem ja pakkuma suuremat valikut nendes kogudes, kus on ka lugejaid rohkem. Muudel juhtudel peab rohkem kasutama ära RVL-i võimalusi. Kultuuriperioodika enamus on tellitud Türi struktuuriüksusesse, kust saavad soovikorral seda RVLiga laenutada ka teised kogud. Maakonnalehtedest tellime ainult oma maakonna, Rapla ja Viljandi maakonna lehti, kuna viimaseid loevad vastavalt Kärü ning Kabala ja Kahala piirkonna lugejad. Paljud maakonnalehed avanevad ka internetis, mistõttu ei pea me vajalikuks neid kohapeale tellida.

7.2 Raamatukoguteenused ja lugejateenindus

Türi Raamatukogu struktuuriüksustes töötavad väga pühendunud inimesed. Jätkuvalt kasutatakse lugejateeninduses personaalset lähenemist, mis tähendab, et iga lugeja jaoks võetakse aega, et välja selgitada tema lugemiseelistused, soovid ja ootused raamatukogule. Väga palju kasutatakse raamatukoguhoidjate abi e-toimingute sooritamisel (pangamaksed, internetist piletite ostmisel/broneerimisel, tulu- ja tervisedeklaratsioonide täitmisel). Toimib koduteenindus. Türi Raamatukogu kõikides struktuuriüksustes pakutakse tasuliste teenustena printimist, skaneerimist ja koopiate tegemist. Oisu ja Türi raamatukogud pakuvad ka lamineerimisteenust. Türi ja Kärü raamatukogus on välisukse kõrval ka raamatute tagastuskast, kuhu saab jätta raamatuid raamatukogu kinnioleku ajal. Kahala

raamatukoguhoidja viib raamatuid ka Ollepa eakatele lugejatele ning Väätsa raamatukoguhoidja käib kord kuus viimas lugemist Piiumetsa lugejatele.

Raamatukogude kasutamine ja teenused olid mõjutatud 2020. aastal levinud koroonapandeemiast. Sellest tulenevalt vähenesid drastiliselt raamatukogu külastatavus ja kasutamine. Inimesed proovisid viia kontaktid välismaailmaga miinimumini, ka ei harjunud paljud lugejad kontaktivaba laenutusega. Kuna raamatukogudes käivad väga paljud inimesed lugemas ajalehti/ajakirju kohapeal, siis see mõjutas oluliselt raamatukogu kasutatavust pandeemia ajal, mil ukSED olid suletud.

Türi vallas oli 1. detsembri 2019. aasta seisuga 10 776 elanikku. Neist raamatukogu kasutas 3293 inimest, mis teeb 30,6% elanike arvust. Võrreldes eelmise aastaga on kasutatavus vähenenud. Kõige enam kaotasid lugejaid Väätsa (15% lugejatest) ja Oisu (10,9% lugejatest) raamatukogud. Lugejaid lisandus Kahala raamatukogus (2 lugejat) ja Laupa Raamatukogus (4 lugejat). Minu hinnangul on meie raamatukogu kasutajate tegelik arv suurem, kuna ikka juhtub nii, et raamatukogus käib perest üks inimene, kes viib lugemist ka teistele pereliikmetele. Töötame selle nimel, et saaksime kõikidele lugejatele teha oma kaardid.

Laenutusi oli 2020. aastal 115 107, millest kojulaenutusi 83 518, sh lastele 12,3%. Ajalehtede ja ajakirjade kojulaenutuste osakaal oli 25%.

Türi raamatukogus toimuvad üritused meelitavad kohale palju külastajaid. Kuna 2020. aastal korraldasime üritusi täiskasvanutele vaid kolm esimest kalendrikuud, siis andsid ülejäänud aasta jooksul ärajäetud üritused teravalt tunda ka raamatukogu külastatavuse osas. Näiteks Türi raamatukogu külastatavus vähenes 20% ja laenutuste arv 16,3%.

Sama võib järeldada ka koolimajades asuvate raamatukogude kohta, kus põhilise lugejaskonna ja ürituste sihtgrupi moodustavad lapsed. Peale distantsõppele minekut langes kohe ka raamatukogude külastatavuse ja laenutuste arv.

Hüppeliselt tõusis aga virtuaalteenuste kasutamise arv, mis on ka arusaadav. Kui on info puudus (nagu seda eriolukorra ajal oli), siis ikka otsitakse seda kodulehelt. Raamatukogu kodulehe külastatavus tõusis üle 400%.

Tõusis ka RVLi (raamatukogudevaheline laenus) kasutamine. RVL toimib väga sujuvalt. Üle-eestiliselt tellitakse raamatuid enim rahvusraamatukogust ja Tartu Ülikooli Raamatukogust. Türi vallas käib kõige aktiivsem raamatuvahetus Käru ja Türi raamatukogu vahel. Samuti toimub aktiivne raamatuvahetus Laupa ja Oisu raamatukogul Türiaga. Kõigil juhtudel käivad raamatukoguhoidjad ise Türi (ühildades seega oma erasõite töösõitudega) või toimetatakse tuttavate kaudu teavikuid Türi või Laupale. Seega saab öelda, et RVL toimib suures osas töötajate ja nende lähedaste entusiasmil ja vastutulelikkusel.

2020. aastal laenutati RVLi vahendusel Türi Raamatukogu erinevatest struktuuriüksustest raamatuid välja 1088 korral. Raamatukogudesse on tellitud 1170 korral.

8. Erivajadustega sihtrühmade teenused

Kõik Türi valla raamatukogud pakuvad oma erivajadustega lugejatele koduteenindust. Samuti teevad kõik raamatukoguhoidjad ka koduteenindust. Sageli aga ei aduta, et viies liikumispuudega inimesele raamatuid koju, on see koduteenistus. Nende hinnangul on see

lihtsalt vastutulek oma lugejatele ja mistõttu ei panda seda ka kirja koduteenindusena. Kokku pakuti koduteenindust vähemalt 17 inimesele.

Kahala raamatukoguhoidja viib lugemist ka kõrvalasuvasse külasse Ollepa eakatele. Käru raamatukoguhoidja käib „Südamekodus” (hooldekodus) tutvustamas klientidele raamatuid ja ajakirju ning ette lugemas. Türi viiakse raamatuid nii vanuritemajja kui ka liikumispuudega inimestele. Töötajad teevad seda mingit kompensatsiooni saamata, sageli oma kütusega või ka jalgsi ning rattaga, püüdes lihtsalt oma töökäigud ühildada koduteega. Lugejad, kes seda teenust kasutavad, on väga tänulikud. Koroonakriisiga seoses tõusis ka koduteenindust vajavate inimeste arv.

9. Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine. AIP-i kasutus

Türi Raamatukogu kõikides struktuuriüksustes on soovijatel võimalik kasutada internetti, mille kaudu on ligipääs ka avalikule teabele. Kriisiaegsel perioodil, kui inimesed raamatukogudesse ei pääsenud, siis paigutati Türi asuvasse vallamajja arvuti, mille kaudu said elanikud ligi avalikule teabele.

Vajadusel abistavad raamatukoguhoidjad ka vajaliku teabe leidmisel. Kõikides raamatukogudes levib ka WIFI. Türi struktuuriüksuses moodustavad täiskasvanud põhilised arvutikasutajad. Oisus kasutavad arvuteid enam lapsed, kes mängivad arvutimänge, käivad e-koolis ning sotsiaalmeedias. Eriolukorrast tingituna vähenes märgatavalt arvutite kasutamine. Kuna raamatukogud olid eriolukorra ajal suletud, siis ostsid mitmed elanikud endale koju arvutid ja edaspidi raamatukogus enam arvuteid ei kasutanud. Ka laste arvutikasutus langes, kuna viiruseohu tõttu piirati ka nende raamatukogus viibimise aega.

Kokku kasutati AIPi raamatukogudes 5194 korda. Sellest täiskasvanud kasutasid 2153 ja lapsed 3041 korral. Rohkem on vanemaealised hakanud kasutama arvuteid, kuna paljud tegevused/tehingud on digitaliseeritud ning vanemaealised ei saa üksi arvutis hakkama. Seetõttu tullaksegi toiminguid sooritama raamatukokku, kus on kohe võimalus abi paluda.

10. Laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamine. Olulisemad sündmused

Raamatukogudes käib järjepidev töö lastes ja noortes lugemise ja raamatute vastu huvi tekitamiseks. Kuigi 2020. aastal ei saanud sellega tegeleda täismahus, siis vähemalt sel ajal, kui kõik asutused (k.a. raamatukogud) olid avatud tegeleti sellega aktiivselt.

Näiteks käisid 2020. aastal noorte lugejatega kohtumas Türi valla erinevates raamatukogudes kolm lastekirjanikku: Ilmar Tomusk ja Kairi Look Oisu raamatukogus ning Indrek Koff Türi raamatukogus. Reisi- ja kirjamees Marko Kaldur kohtus Laupa raamatukogu kutsel Laupa kooli õpilastega. Sellised kohtumised tekitavad alati lastes elevust ja huvi antud kirjaniku ja tema loominguga vastu. Seda enam, et raamatukoguhoidjad teevad pidevat koostööd õpetajatega, kes suunavad omakorda lapsi selle autori raamatute poole, kes esinema tuleb. Kuna lapsed on juba kirjaniku raamatutega tuttavad, siis on neil kohtumistel põnev rohkem teada saada ka kirjaniku ja tema teoste taustast.

Tähistasime Ilon Wiklandi 90. sünnipäeva. Selleks puhuks panid raamatukoguhoidjad kokku mahuka programmi, mille abil tutvustasime lastele illustraatori elu ja loomingut.

2020. aastal pöörasime enam tähelepanu ka eesti rahvajuttudele. Kuna rahvajutud võivad tänapäeva lastele veidi kaugeks ja raskeks jääda, siis kutsusime rahvajutte pajatama Maili Metssalu (kes käis külas lõpuks neljal korral, külastades nii Laupa, Oisu kui Türi raamatukogusid) ja Erki Kaikkoneni.

Lastes lugemishuvi kujundamiseks ja arendamiseks korraldame igal suvel suvelugemise projekti, kus erinevad teemad ja 2020. aasta teema oli samuti seotud rahvajuttudega. Kuigi lastele tundus algselt teema raske, siis lõpuks olid kõik osalejad väga tublid lugejad ja programm päädis peoga, kus lastele tulid esinema rahvamuusikud Kristi Kool ja Liisa Koemets. Lastele meeldivad suvelugemised väga, kuna nad teavad, et selle lõppedes on ees ootamas alati väga vahva lõpupidu.

Kabala raamatukoguhoidja Ulvi Praks innustas lapsi lugema sügis-talvise lugemisprogrammi abil „Meie lapsed loevad”. Ka see lugemisprojekt leidis väga positiivset vastukaja. Lapsed lugesid läbi hulga raamatuid ja lugemisprojekti lõppedes ootas neid väike vahva pidu koos kingitustega.

Väga tänuväärne laste lugemisharjumuste suunaja ja kujundaja on Lugemisisu programm. Näiteks on Oisu raamatukogus juba teist aastat käimas Lugemisisu programm, mille tulemusena tõusis 2019. aastal nii laste- kui noorte lugemus, nii külastuste kui ka laenutuste arv. Lastele meeldis see väga, kuna tegemist on väga mitmekülgse projektiga- lapsed said nii raamatuid lugeda kui ka ise joonistada ja lugemispasse täita. 2020. aastal liitus projektiga ka Laupa raamatukogu.

Palju aitab lastele raamatute tutvustamisel kaasa Nukitsa konkurss. Eriti tragid on selles osalema Laupa ja Oisu raamatukogude lapsed. Oisu ja Laupa raamatukogude noored lugejad on agarad osalema ka Järvamaa Keskraamatukogus korraldatud ettelugemisvõistlustel, saades seal sageli auhinnalisi kohtasid.

Esmakordselt korraldasime Türi Ühisgümnaasiumi õpilastele väljasõidu Vargamäele. Gümnaasistid loevad õppetöö raames A.H. Tammsaare teost „Tõde ja õigus”. Sageli kuuleme juttu, et raamat on raske ja igav. Seetõttu otsustasime viia noored Vargamäele, et tutvustada neile Tammsaare sünnikodu ja olustikku, mis sarnaneb raamatus kirjeldatuga. Selle tulemusena said noored rohkem aimu, kuidas eestlased vanasti talus elasid ja õpetaja tagasisidest sain teada, et osalt ka tänu Vargamäe külastusele soovisid õpilased läbi lugeda 2020. aastal kõik „Tõde ja õigus” osad.

Kõikide kirjandustegevuste läbiviimist toetas huvihariduse toetusraha. Oleme selle üle väga tänulikud, kuna näeme selle töö taga reaalselt tulemust.

Laste lugemisharjumisi kujundavad ka Türi kord kuus läbiviidavad lastehommikud. 2020. aastal sai neid korraldada küll vähem, aga niipea, kui olukord jälle normaliseerub, jätkame lastehommikutega.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et laste lugemisharjumusi aitavad kujunda ja suunata järjepidev töö laste ja noortega ning pidev koostöö emakeeleõpetajatega. Vt. LISA 1

LISA 1

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Türi raamatukogu	Lastehommik Mailiga	38
Türi raamatukogu	Teematund Ilon Wiklandist	31
Türi raamatukogu	Emakeelepäev lasteaialastega	24
Türi raamatukogu	Tõe ja õiguse radadel Vargamäel	34
Türi raamatukogu	Leivanädal	34
Türi raamatukogu	Lastehommik „Hõimupäevad	9
Türi raamatukogu	Kohtumine kirjanik Indrek Koffiga	18
Türi raamatukogu	Ajarännak Maili Metssaluga	39
Türi raamatukogu	Türi Muusikakooli õpilaste kontsert	42
Türi raamatukogu	Muinasjutuhommik Erki Kaikkoneniga	32
Türi raamatukogu	Päkapiku muinasjutuhommik	17
Türi raamatukogu	Muinasjutuhommik kõige väiksematele	11
Türi raamatukogu	Käsitöökolmapäev „Õnnesoovid Türi vallale”	5
Türi raamatukogu	Sügis käis ringi...	12
Türi raamatukogu	Muinasjutuhommik „Õunapannkoogi seiklused”	6
Türi raamatukogu	Paide Kunstikooli õpilaste maalinäituse avamine	35
Kõik raamatukogud	Suvelugemise lõpupidu	50
Laupa raamatukogu	Eesti rahvajutu aasta puhul 11x11 lugemise väljakutses rahvajuttude lugemine	56
Laupa raamatukogu	Algklasside õpilaste Nukitsa konkursi raamatutega tutvumine	46
Laupa raamatukogu	Kohtumine rännumees Marko Kalduriga	80
Laupa raamatukogu	Kohtumine pärimusmuusik Maili Metssaluga	50
Oisu raamatukogu	Kohtumine muusiku ja näitleja Maili Metssaluga	55
Oisu raamatukogu	Kohtumine lastekirjanik Kairi Lookiga	58
Oisu raamatukogu	Loeme ette hõimurahvaste muinaslugusid	40
Oisu raamatukogu	Kohtumine lastekirjanik Ilmar Tomuskiga	116
Oisu raamatukogu	3Dpliiatsi töötuba	77
Kabala raamatukogu	„Meie lapsed loevad” tunnustusüritus	15
Kabala raamatukogu	Ettelugemispäev „Suur vend ja väike vennapoeg”	6
Kabala raamatukogu	Üritus „Kalad meie vetes ja kirjanduses”	16
Kabala raamatukogu	„Lugusid ja mängu kaladest” ja etteaste „Suur laisk ja väike laisk”	15
Väätsa raamatukogu	Vanavanemate päeva unejutt	17
Väätsa raamatukogu	Ettelugemispäev	10
Väätsa raamatukogu	Jõululapse sünn	15
Väätsa raamatukogu	Jõulupäkapiku meisterdus	15
Käru raamatukogu	Ettelugemine lasteaia	15

Türil asuv struktuuriüksus teeb koostööd kõikide valla haridus- ja kultuuriasutustega. Kooli- ja lasteaialapsed käivad raamatukogutundides, teemapäevadel, külastavad erinevaid näitusi jne. 2020. aastal sai alguse tore koostöö ka Türi Noortekeskusega ühe katuse all asuva Türi Perepesaga, kellega viisime väikelastele läbi meeleoluka sügisese muinasjutuhommiku pargis. Türi raamatukogu oli osaline ka valla lastele advendihommiku läbiviimisel Türi Noortekeskusega: advendihommikul luges raamatukoguhoidja lastele päkapikumajas jõulujutte. Türi Kultuurikeskusega jagame häid koolitusi. Samuti on Türi Kultuurikeskus alati olnud väga lahke meile oma ruume pakkuma suuremate ürituste läbi viimiseks. Meie omakorda lööme rõõmuga kaasa nende pakutud tegevustes.

Mitmeaastane meeldiv koostöökogemus on Türi raamatukogul Paide Kunstikooliga, kelle õpilaste maalinäitusi korraldame raamatukogus.

Pikaajaline meeldiv koostöö jätkus 2020. aastal ka Türi Päevakeskusega, kelle kliendid ja juhendajad on meile alati suureks abiks suuremate ja väiksemate tööde puhul.

2020. aastal osalesime ka suvisel kogukondlikul Hoovimüügipäeval, kus pakkusime inimestele vanu raamatuid, erinevaid esemeid ning ka väikest kohvikunänni. Suur ettevõtmine oli ka Türi valla sünnipäeva raames korraldatud raamatu ja õuna päev, mil korraldasime suure raamatulaada ja pakkusime elanikele õunu ning omaküpsetatud õunakooki ning tegevusi lastele.

Koostöös lugejatega korraldatakse teatrikülastusi ning koos käib ka Kultuuriklubi. Koostöös kogukonnaga korraldatakse palju erinevaid näitusi (fotonäitused, nääriehetenäitus jne)

Kahjuks jäi eriolukorra lõksu väga huvitav rändnäitus „Arhitektuur paberis ja paberist”, mida paljud inimesed lõpuks ei näinudki, kuna raamatukogud suleti varsti peale näituse ülespanekut..

Valik näitustest ja väljapanekutest:

- Maris Mägi loodusfotode näitus
- Lembe Aasorg „Nõtke. Sensuaalne. Naine”
- Paide Kunstikooli õpilaste maalinäitus
- Arhitektuur paberis ja paberist
- Vanade nääriehete näitus

Väga hästi toimivad ka juba sissetöötatud üritused nagu reisiõhtud. 2020. aastal käisid meile oma reisimuljeid jagamas Kristina Gudinas ja Mariliis Peterson PAMTist, oma luulet lugemas Maris Mägi ja ja Anneliis Kõiv. Väga hea koostöö on meil Türi Muusikakooliga, kelle õpilased käivad raamatukogus esinemas. Muusikat tegi raamatukogus ka Türilt pärit viiuldaja Sänni Noormets, kes viis kuulajad pärimusmuusika radadele.

Oisu raamatukogu raamatukoguhoidjad Heli Petrovits ja Eha Marrandi tegid ära väga suure töö kohaliku pärandi jäädvustamisel. Tänu neile sai Kaarel Aluoja koostatud Türi raamatusse kirja suur osa Oisu raamatukogu ajaloost ja kohaliku kirjamehe Lintropi elulugu ja panus kohaliku kultuurielu kujundamisel. Heli Petrovits koostab ka koduloolist andmebaasi Türi Rahvalehe baasil.

Oisu raamatukogu on vastavalt oma võimalustele pakkunud piirkonna inimestele erinevaid viise vabaaja veetmiseks ja kultuuri tarbimiseks, vahendades näitusi, korraldades töötubasid ja kohtumisi huvitavate isikudega.

Veebruaris ja märtsis sai raamatukogus nautida Valdek Alberi vahvat näitust „Sõbralikud šaržid“ - aastatel 2009-2019 Maalehes ilmunud tuntud Eesti kultuuritegelaste, poliitikute jne humoorikatest šaržidest.

Tänu 2018.aastal käivitunud kaheaastasele LEADER-i projektile „Ühtne Oisu kogukond“ on raamatukogus olemas vahvad lukustatavate klaasustega vitriinkapid ja seetõttu on võimalik neis eksponeerida ka õrnu või väikesemõõtmelisi esemeid. Tänu vitriinkappidele on üle ootuste edukalt käivitunud näitusesari „Kogukond kogub“.

Möödunud aastal toimusid selles sarjas:

Heino Ranniku mudelautode näitus;

Liivi Pajuri kassiteemaliste esemete näitus „Need võrratud kassid“;

Genadi Erenverti „Fotoaparaatide ja kaamerate kogu“;

Kaljo Ehasalu „Majandite märgid“.

LEADER-i projekti „Ühtne Oisu kogukond“ raames toimus käsitöökaartide valmistamise töötuba. Oisu raamatukogu teeb tihedat koostööd kohalike valla allasutustega – Retla-Kabala Kooli ja lasteaiaga, Oisu rahvamajaga ning Oisu Kultuuri ja Arengu Seltsiga. Koos toetatakse üksteist, aidatakse ürituste korraldamisel jne. Raamatukogu osaleb igati kultuuriseltsi korraldatud ettevõtmistes. Viimaste jõulude ajal korraldas Taikse Külaselts koostöös Oisu Kultuuri ja Arengu Seltsiga jõuluvalguse kampaania, millest ka raamatukogu oma akende pühadeks kaunistamisega osa võttis. Üllatusena tuli raamatukogule isegi väike auhind žüriilt ning kopsakas kommipakk Kommipommilt.

Laupa raamatukogu teeb väga head koostööd Laupa Põhikooliga. Lisaks sellele teeb Laupa raamatukogu koostööd ka teiste, eelkõige kohalike raamatukogudega: Türi raamatukogu ja Türi valla teiste raamatukogudega, kuid ka Järvamaa Keskraamatukoguga. 2020. aastal oli Türi valla elanikel võimalus taaskord osaleda kaasava eelarve hääletusel. 2020. aastal oli raamatukogus üheksa erinevat raamatute näitust-väljapanekut, mis olid mõeldud eelkõige õpilastele. Väljapanekute vähesuse tingis asjaolu, et raamatukogus puuduvad sobivad pinnad raamatute jm väljapanekuks.

Kabala raamatukogu teeb koostööd kohaliku kooli, lasteaiaga ja rahvamajaga. Raamatukogu tegevust on toetanud juba aastaid EELK Pilistvere Kogudus, annetades raamatukogule ajalehte „Eesti Kirik. Raamatukogus toimuvad kogukonnale toredad üritused ja näitused. Kõige enam positiivset tagasisidet saanud üritus oli Koksvere Maanaiste Seltsi perenaise Maia Orava hoidistenäitus ja degusteerimine, mis tõi kohale lausa 44 huvilist. Ka koostöös kooli ja lasteaiaga tehtud üritused on alati väga menud. Raamatukogus on alati üleval ka sisukad väljapanekud, näiteks

- Eesti Kongress 30. Fakte ja meenutusi
- Sügisnäitus-meeste puidutööd
- Jaan Kross 100.

Käru Raamatukogus toimunud kaasava eelarve hääletus läks korda, kogudes kõige enam hääli. Kindlasti on siin oma osa ka hea koostöö raamatukogu ja kogukonna vahel. Lisaks teeb Käru raamatukogu koostööd Käru Põhikool, Käru lasteaiaga, Käru Südamekodu, Türi raamatukogu ja selle haruraamatukogudega ning Järvamaa Keskraamatukoguga.

Juba aastaid koguneb raamatukokku Memmeklubi lobisema ja vahepeal juhtunud muljeid vahetama. 2020. aastal ei olnud pandeemia tõttu võimalust korraldada neile kokkusaamisi

mõne põneva isikuga, kuid loodetavasti olukord paraneb ja saab kutsuda esinejaid. Esinejad on alati memmedele meeldinud.

Mitmel korral oli üles seatud näitused. Näiteks Eesti kirjanduse väljapanek, Gaily kaisuloomade näitus, jõuluteemaliste raamatute väljapanek.

Väätsa raamatukogul on juba aastaid hea koostöö Väätsa eakate seltsiga „Ristikhein”. Raamatukoguhoidja teeb tihedat koostööd kogukonnaga, viies lugemisvara ka Piumetsa lugemishuvilistele. Lisaks on hea koostöö ka lasteaiaga, kus raamatukoguhoidja viib läbi ettelugemisi ja korraldab üritusi lastele. Kahjuks ei saanud pandeemia tõttu kooliõpilastega midagi ette võtta, aga kriisi hääbumisel jätkub koostöö ka kooliga.

Kahala raamatukogu korraldab kokkusaamisi eakatega. Koos tähistatakse erinevaid tähtpäevi, meisterdaks jne. Koostöös kohaliku käsitöömeistriga korraldas raamatukoguhoidja näituse ”Liivi Kohvi käsitöö näitus-müük”. Raamatukogul on olemas suur saal, kus saab korraldada ka fotonäitusi. Aasta alguses oligi seal üleval Nele Katveli fotonäitus „Lummas ja kättesaamatu raba”. Lisaks käidi koos lugejatega Võhma küünlavabrikus ekskursioonil.

Kuna Kahalas muid kokkusaamiskohti pole, on seal väga oluline roll hakkajal ja tegusal raamatukoguhoidjal, kes on ka vaba-aja tegevuste korraldaja ja -pakkuja rollis.

11. Koostöö valla raamatukogudega

Türi valla raamatukoguhoidjad teevad omavahel väga tihedat koostööd. Kuigi 2020 erakorraline aasta ei võimaldanud meil igakuiselt kokku saada, oleme siiski väga tihedas ühenduses. Väga soojalt võeti kollektiivi vastu uued raamatukoguhoidjad Väätsalt ja Kärust. Ühiselt peetakse tähtpäevi ja korraldatakse väljasõite. Tööalaselt toimib väga hästi raamatukogudevaheline laenutamine. Igal raamatukoguhoidjal on oma tugevused. Ja nii ongi kokku lepitud, et igal kokkusaamisel on alati ka mingi õpetlik moment juures. Väga tore kogemuse said Oisu raamatukoguhoidjad, kes õpetasid kaastöötajatele Lugemisisu programmi kasutama. Kahjuks jäi ära meie töötuba Väätsa raamatukogus pandeemia tõttu. Aga nii kui olukord normaliseerub, jätkame ühistegevustega. Koostööna viime ellu ka erinevad suuremad raamatukoguüritused. Nii toimub suvelugemise ettevalmistamine ja läbiviimine alati ühise mõttetöö ja tegevusena. Samuti käivad raamatukoguhoidjad vajadusel asendamas üksteist valla piires.

2021. aasta tegevused

- 2021 aastal valmistuvad Türi ja Väätsa raamatukogud kolimiseks. Sellele eelneb ulatuslik raamatufondi puhastamine. Fondi korrastamine jätkub ka kõikides teistes raamatukogudes.
- Lastes ja noortes lugemisharjumuste tekitamine ja kujundamine läbi erinevate projektide/programmide (Lugemisisu, suvelugemine)
- Jätkuvad traditsioonilised tegevused nagu ilukirjavõistlus, ettelugemised
- Koostöövõimaluste otsimine ja arendamine kohaliku kogukonna ja erinevate organisatsioonide vahel (uue kogukondliku tegevuse sissetöötamine ja juurutamine Kärus). Eesmärgiks tuua raamatukokku ka 20-40 aastaseid elanikke.
- Postipunkti käimalükkamine Oisu ja Väätsa raamatukogudes.

- Uuendamist vajab infotehnoloogiline park, mis hakkab juba väga ajale jalgu jääma. Hetkel pole võimalik korraldada isegi virtuaalkoolitusi ega koosolekuid, kuna puuduvad selleks vahendid.
- Türi struktuuriüksuse uues asukohas on vaja soetada vajalikku inventari (seinalambid, diivanid, tugitoolid jne).

Astrid Karpender
/allkirjastatud digitaalselt/

direktor